

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "[Soclni otzka uitelstva stedokolskho...]"

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.085

Data wydania oryginału

Ok. 1910

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Sociální otázka učitelstva středoškolského.

III.

Zbývá ve věci naší dotknouti se otázky středních škol, speciálně gymnasií a reálků. Nesmí se tedy zapomínati, že a v jaké souvislosti je návštěva uvedených škol se školstvím vysokým a že je chyba a skoro už pozdě varovat (v našem případě), nechodte na profesuru, že regulace měla by se provést v čas, dříve než studium mládeže počne se bráti přece už jen určitým směrem, byť jednalo se jen o střední školu.

Jako s jedné strany bylo by lze se stanoviska rozkvětu university vítat valný vzestup návštěvy fakulty filosofické, tak stejně bylo by lze mít radost z četné návštěvy středních našich škol. Ale zjevy ty jeví se v jiném světle, jeví se povážlivý v obou případech se stanoviska jiného, jež se nesmí přehlížet, nebo snad podceňovat.

Počet přesahuje daleko průměrnou spotřebu. Velkým návalem vyhlídka existenční pro studující z fakulty filosofické vyšle se zhoršily do poslední doby měrou nebývalou. Pokud se týče středních škol jsou tu dvě bolesti: počet jich a návštěva žactva. Ve středoškolské ministeriální anketě z ledna 1908 bylo důkladně probíráno, jak bylo by lze zarazit povážlivý nával na střední školy (ref. sekční šef dr. Fr. Šl. Juraschek, korref. dr. Eugen Ehrlich, prof. fakulty právnické v Černovicích). Daleko by nás zavedlo chtít snad reprodukovat tu rozmanité názory ve věci té tam pronesené. Upozorňujeme, že referent se zmínil o potřebě skoro zvláštní ankety otázky té se týkající, poznamenal, že na 30 tisíc žáků přihlásilo se do reálků a gymnasií, přijde-li z nich jen polovina na vysoké školy, co s nimi? Zamezit ten nával dle jeho mínění je možno jen školou, odchovávací pro praktický život, rozvinutou jakousi školou měšťanskou. Čeští členové ankety usnuli se nevyslovit se pro ten návrh, pro nebezpečí, jež tak by vzniklo pro české školy střední.

Z úvah tam pronesených plynou typy nových středních škol: osmileté gymnasium, osmileté reálné gymnasium, osmiletá reálka a šestitřídní střední škola. V této poslední jmenované škole poskytovalo by se vzdělání pro školy odborné (obchodní, průmyslové), vzdělání tam skýtané stačilo by tomu, kdo by se chtěl věnovat nižší státní službě (poštovní, telegrafní, železniční, manipulaci úřední), čímž by se i na vysokých školách omezil nával posluchačstva. Jednorocní dobrovolnictví bylo by jim přiznáno. Učili by tam učitelé středoškolské. Zajímavý po té stránce je názor prof. Hulíka, propagující také myšlenku méně všeobecného, více odborného vzdělání!

Uvedeme ještě jenom, že už min. z r. 1887 se nařizuje, že říditelstvo nesmí vybízet k návštěvě střední školy, v žádném úředním oznámení nemá být taková pobídka.

O počtu středních škol letmo jsme již promluvíli. Je pravda, že byla doba, kdy zejména Morava trpěla nedostatkem nejnějsšího počtu středních škol (prozatím je tu vedlejší, že záminka byl nedostatek sil učitelských), kdy kruhy profesorské braly si úkolem pracovat při domahání se jich. Daleko by nás vedlo, chtít stopovat všechny příčiny, okolnosti a poměry, jež do dnes byly na překážku oprávněným tužbám a snahám po nových středních školách a jsou do dnes. Jen zaopatření existenční pro nezaopatřené síly učitelské arci nemůže být jediným motivem a vzpruhou

k požadavku. Musí se pomýšlet také na budoucnost nových absolventů jmenovaných škol! Musí být ještě jiné, abychom řekli, snad ještě důležitější důvody! Ráda se registrovala stoupající návštěva reálků (nov. prof. Věstník VI. 223.), registrovala se a registruje pilně roční návštěva na školách středních vůbec.

Je pravda, jak uvedl prof. dr. Drtina, že za posledních dvanáct let zůstalo české školství co do počtu ústavů značně za německým, je pravda, že české střední školství nemělo ve sborech zákonodárných za tu dobu téměř žádného zástupce, jenž by byl zodpovědné strany poučil o žalostných nedostacích a nepostupu školské politiky. Ale nesmíme myslet, že české školství vyčerpává se gymnasiem a reálkou! Podle návštěvy žactva potřebovali bychom ještě nejméně 6 nových gymnasií a 16 reálků. Řekne se ústavy jsou přeplněny, ulehčí se jim, počet žactva snad nestoupne. Je právě důležitou otázkou, nestoupne-li ten počet při hustším umístění jmenovaných středních škol a co pak s absolventy oněch ústavů!? Bylo by snad daleko lépe a správněji za daných poměrů obrátit zřetel k jiným školám než jsou uvedené školy střední. Jak málo máme obecných škol vůbec a pro které odbory nám vůbec školy scházejí! Namátkou uvádíme, že není žádná česká vyšší škola tkalcovská, žádná škola sklářská, pro grafická umění, hodinářství, pro zhotovitele hudebních nástrojů atd.

Chť se vyrovnat Němcům a žádat na Moravě 26 nových gymnasií a 31 reálku, to není jednání reální! Poměr počtu českých a německých ústavů středních zůstává nespravedlivý, to je pravda, ale má se vykoupit rozmnožením studovaného proletariátu? Už dnes přece vidíme na absolventech dnešního počtu ústavů, že existence se skoro nemohou vůbec dodělat, natož v oborech, k nimž studium ono středoškolské specificky vede! Že by řadě kandidátů profesury zaopatřila se místa, existence, ano, ale stále pamatujeme, co bude z těch četných a četných nových absolventů, kteří zas přijdou na vysoké školy, pro jejichž učitele bylo nutno zbudovat nové školy střední, aby se jim umožnila existence! Nadhodili jsme jen věc, zasluhovala by kapitoly zvláštní...

Bije tu na dvěře otázka sociální! V nové organizaci profesorské počíná svítat: uznává se, že nutno studovat sociální poměry stavu. V dubnu loňského roku navrhl v prof. odboru plzeňském prof. dr. Lukavský, že je nutno vydat spis o sociálních poměrech českého profesorstva, z jakých vrstev se profesori rekrutují, jaká úmrtnost, disciplinárky, invalidní poměry atd. (Prof. Věstník, XVI. 474.) A 3. listopadu 1909 konána byla občasná členská schůze s referátem dra Lukavského o sociální statistice českého učitelstva středoškolského; bylo tam usneseno, aby sestaven byl o otázkách sem spadajících dotazník na jednotlivé odbory ústředního spolku profesorského. (XVII. 138.) V nejnovějším dvojčísle prof. orgánu uveřejněn jest výťah z přednášky dotčeného referenta: Sociální statistika českého učitelstva středoškolského. (XVII. 366.) Mezi jiným praví tam, že české učitelstvo středoškolské je povinno své cti, svému celému stavovskému hnutí podati o sobě řádnou, statisticky založenou studii, o sobě i o české střední škole, s jejímž osudem osud jeho je tak úzce spjat, nechce-li řešiti snad pouze jen své otázky stavovské náhodně, kuse, nýbrž plně a všestranně. V dalším podává pak stručný náčrt práce. V části vše-

obecné dotýká se počtu učitelů suplantujících — abychom jen zaznamenali body naší otázky se týkající — v oddíle učitel ve škole uvádí dobu suplentskou (beze zkoušky, se zkouškou); ostatní části jsou: učitel v rodině, ve hnutí stavovském a ve veřejném životě. Na jednom místě správně je řečeno, že škola sama vede k duchu demokratickému a monografie navržená, zamýšlená, by ukázala, že i původ učitelstva z lidu vede a má vésti učitelstvo zase k lidu. Vidíme, že učitelstvo středoškolské teprve skoro po 30leté spolkové činnosti dochází k přesvědčení, že je důležité, aby znalo vlastní poměry, studovalo je a nedalo se ničím překvapit, naopak, aby připravilo se a dovedlo pak i čelit poměrům a okolnostem nepříznivým.

Jest tedy zcela vážná obava, že zase nastanou doby, kdy kandidátům profesury bude čekat deset, dvanáct, snad i více let, než dosáhnou skutečného nebo aspoň zatímního místa. Uvažme jen, že koncem r. 1911—12 můžeme počítat s větším počtem než jedním tisícem absolventů filosofické fakulty, kdož budou chtít být profesory středoškolskými.

Uvážíme-li, kolik zklamanych a zničených existencí profesorského dorostu v obě si už vyzádala a ještě vyzádá dosud řádně nevyřízená otázka suplentská, cítíme povinnost upozornit na vážné sociální pozadí celé věci a volat všechny účastné k povinnosti a odpovědnosti!

Vyskytl se 28. ledna 1909 v „Neue Freie Presse“ návrh na omezený počet (numerus clausus) kandidátů profesury, přijatých do jakýchkoli ústavů pro vzdělání učitelstva středoškolského. To je zas jen výpomoc z nouze, okamžitá, ale k jádru věci po těch stránkách, jichž jsme se zcela stručně dotkli, nesahá.

Mnohé bolesti má i učitelský dorost jiných škol, škol odborných a pod., ale znova nutno upozorniti, že nejhorší, nejkřiklavější poměry trvají u suplentů. Je ovšem bezpodmínečně nutno, aby suplenti sami měli zájem a porozumění pro své vlastní věci, nebudou dnes, jak se poměry ukazují, suplenty jen snad rok, nejvýš dva roky a tíhu všeho tudíž delší čas ponese. Doba je zlá a vyžaduje silných povah, povah řádných a sebevědomých! Snad naleznou učitelstvo středoškolské na té výši, aby i výsledek v zájmu výchovy mládeže byl co nejlepší!

Politika domácí

Uecnum, ale ani Němcům; oba národové jsou tak silní, a oba poznali již dost své síly, takže další bojování je již k vůli boji. Také boj ten namnoze se stává malicherným. Jistě odvádí pozornost od praktických otázek hospodářských a kulturních a tím poškozuje oba národy a stát. Bez čestného, možného smíru česko-německého nebude v Rakousku pořádku. Že jednostranný nacionalismus čerpává síly, tomu důkazem je také deficit v Uhrách, i tam šovinismus vedl k úpadku.

Křesťanští sociálové o odročení sněmovny a budoucích úkolech parlamentu. Z Vídně, 7. července. Křesťansko-sociální sdružení poslanecké sněmovny usneslo se dnes po několikahodinové rozpravě o politické situaci na resoluci, v níž odsuzuje co nejprůkřeji ničím neomluvitelnou obstrukci z posledních dnů, lituje však zároveň předčasného odročení říšské rady, poněvadž dle jeho přesvědčení bylo by bývalo možno obstrukci odstraniti. Sdružení projevilo naději, že vláda zjedná silnou rukou předpoklad, jenž bude zárukou řádné parlamentní činnosti na podzim, a prohlašuje, že příští své jednání zařídí dle dalšího vývoje věcí. Klub usnesl se dále jednomyslně vydati k voličstvu projev, v němž odsuzuje se co nepřikřeji obstrukce Slovinců, v němž vypočítávají se práce nynější poslaneckou sněmovnou provedené, jež se zřetelem na obtížné národnostní poměry nejsou přes to nepatrné, a v němž uvedeny jsou úkoly, jež na lidovou sněmovnu ještě čekají. V projevu se potom prohlašuje: Pokud jde o otázku národnostní, odsuzujeme každý radikalismus. Víme, že jen na základě vyrovnání a pokojné součinnosti různých národních kmenů jest možným hospodářský pokrok. Jsme si však též vědomi, jaký úkol jest nám jako německé straně splniti, a zůstali jsme své povinnosti věrni, jako němečtí Rakušané.

Vystoupení poslance Axmanna z křesťansko-sociální strany. Z Vídně, 7. července. (Tel. zpr.) „Deutsches Volksblatt“ sděluje, že v lůně křesťansko-sociálního sdružení na říšské radě konaly se v poslední době četné porady, které se zabývaly záležitostmi posl. Axmanna, jenž byl obviněn Hrabou ze zjištění. Křesťansko-sociální korespondence „Austria“ pak sděluje: Posl. Axmann zaslal do dnešní schůze křesťansko-sociálního svazu přípis, adresovaný předsedovi křesťansko-sociálního sdružení, Gessmannovi, kterým oznamuje, že vystupuje ze sdružení zemských a říšských poslanců křesťansko-sociální strany. Rozhodnutí své odůvodňuje útoky, které byly naň v poslední době konány. Ke kroku tomu byl při-

statě toto: Dostali jsme se do velice nemilé situace, kteráž „povznášející“ a „velkolepé“ obstrukci má přinést trojí účel: Předně má býti zmařeno zřízení italské právní fakulty, za druhé má být povalena Bienerthova vláda a ve třetí řadě má býti přivedena nová vládní soustava. Je samozřejmé, že touto cestou nebude dosaženo ani jednoho, ani druhého, ani třetího účelu. Je sice pravdou, že vláda Bienerthova je hlavní příčinou toho, že obstrukce vypukla, neboť mohla prostě naříditi, aby italská právní fakulta byla znovu zřízena, poněvadž cestou zákona byl zřízen tento vysokoškolský ústav již před lety. Ale Bienerth myslil, že cestou opětovného parlamentárního vyřízení udělá politický kšeft, vyvolal však svou nemotorností obstrukci, která má mu dopomoci k tomu, aby vyvázl z louže, do níž se vlastně dostal k vůli dvorské kamarile, která sice nepřeje Italům, ale rovněž se jim netroufá postavit na odpor, když žádají zřízení italské právní fakulty, a sice vzhledem na svůj politický poměr k Italii a vzhledem na celou světovou politickou konstelaci. Jelikož ale přece není tato kamarila nakloněna kulturnímu požadavku Italů tak, jak se veřejnosti namlouvá, prohlašuje vláda, že italská právní fakulta nesmí býti v Terstu. Ve Vídni prý má býti umístěna. V Terstu prý by vzniklo z italské právní fakulty nebezpečí irredenty. Je to nesmysl, myslí-li páni z Belvederu, že utlačováním kulturního vývoje národa lze národ ovládnouti, naopak, měli by již jednou nahlédnouti, že stálým utlačováním se odpor jen utužuje a sílí. Odpor proti italské právní fakultě v Terstu je opět takový nerozumný čin nemyslivých lidí, kteří myslí, že říši možno dosud řídit a hnát tam, kam by se jednotlivým lidem hodilo.

Bienerth tedy přes tuto otázku nepažne, dvorská kamarila jej bude úsilovně podírat, když obstarává její zájmy. On může jen padnout přes finanční plán a proto je mu obstrukce v rozpočtovém výboru velice vítanou a Slovinci, kteří myslí, že padne Bienerth, padne-li italská právní fakulta, velice chybují, rovněž jako chybují, myslí-li, že něčeho získají pro sebe, kdyby italská právní fakulta zřízena nebyla. Je na-prosto vyloučeno, aby národ, který bojuje za své kulturní požadavky, chtěl je dosíci tím, že překáží druhému národu prosaditi své kulturní požadavky. (Prudké výkřiky u obstrukčních, kteří prohlašují, že se proti zřízení italské právní fakulty nestaví.) Na to odpovídá posl. soudr. Němec, že Slovincům se vlastně nejedná o kulturní otázku, nýbrž o otázku politickou. Jsou toho klamného názoru, že povalí Bienertha, že přivedou novou vládní soustavu a uloví snad též nějaké ministerské křeslo. Je nepochopitelné, že Slovinci, kteří v provincii minulého roku tak nadšeně pomáhali povaliti obstrukci, nyní se téže obstrukce chápou. Jejich pomocníci, čeští agrárníci, nemají ovšem také žádných kalých úmyslů, když podporují slovinskou obstrukci. Jim také neběží o žádné kulturní, nýbrž pouze o politické záměry.

Staněk odporuje.

Posl. soudr. Němec: Myslíte, že svou obstrukci Bienerthovu vládu povalíte?

Staněk: Ne!

Poslanec soudr. Němec: Tedy činíte obstrukci z pouhé zábavy!

Staněk: To také ne!

Posl. soudr. Němec se jej táže, proč že tedy provádějí obstrukci?

Staněk: Abychom hájili svou národnostní rovnoprávnost.

Posl. soudr. Němec: Vy děláte obstrukci proto, poněvadž jste volali velkohlubě do světa, že jste nejsilnější měšťáckou stranou, že se ujmete vedení národa, nyní však nemůžete ani v levo ani v pravo. A proto, že nemůžete nic pozitivního vykonati, chcete alespoň dosíci negativního úspěchu, vypomáháte si obstrukcí. Nepovalíte však ani Bienertha, ani nepřivodíte novou vládní soustavu a nedostanete se k vládě, ale Polákům děláte svou obstrukcí ochranu a záštitu, aby mohli obstarávati u vlády své zájmy a potřeby. Podpoříte vlastně vládu, která žádnému neněmeckému národu není příznivou a upírá nám stále i to, co již mnozí Němci počínají uznávat a povídati, že nelze udržet systém utlačování národů, že se přece bude musit uchovávat způsob národnostní rovnoprávnosti. Poškozujete tím kulturní vývoj celého českého národa, nejvíce ovšem české dělníky.

Vystupujeme proto proti nekulturní obstrukci nebezpečné lidovému parlamentu. Ovšem nechceme tím nijak brát v ochranu vládu Bienerthovu, naopak budeme podporovati každou vážnou akci proti dnešní

upravený stát, který by byl stejně pečlivým o všechny národy, který by byl všem národům ochranou a záštitou, který by obstarával věrně zájmy a potřeby všech národů. Následkem toho jsme jako strana stojící na zásadě parlamentarismu proti každé obstrukci. Ovšem ani ve snu nás nenapadá chtít podlamovati obstrukci vzhledem na Bienertha nebo na jeho vládu, to ponecháme vládním stranám.

Ku konci řečník ohlašuje, že při speciální debatě podá resoluční návrh, kterým by se upravení všech universitních otázek vyřídilo celkově, aby přestaly být pramenem, jenž každého roku nebezpečné pro celý stát vyvívá.

Zprávy z ciziny.

Z Italie.

(Krvavé srážky v Romagni.) Spory mezi zemědělským dělnictvem v Romagni nebérou nijakého konce. Ke všemu tomu zasahuje do sporů velmi nešťastně policie. Sekretář odborové komise Rigola obrátil se telegraficky na ministerského předsedu a vyličil mu, že chování policie povede ke krvavým bouřím. Dělnická komora v Imole pohrozila generální stávkou.

Z Francie.

(Demonstrace republikánů a royalistů.) V Paříži byl odhalen pomník tvůrci rozluky státu a církve, bývalému ministerskému předsedovi Waldeck-Rousseauovi. O průběhu slavnosti se oznamuje: „Local-Anzeigern“ telegrafují z Paříže: Mezi řečníky, které promluveny byly u pomníku Waldeck-Rousseaua, nejsilnější dojem činily výklady ministerského předsedy Brianda. Hojněho potlesku doznala slova jeho, že Waldeck-Rousseau opětně přispěl v kritických dobách k zachránění instituce republikánské a že jeho program jest tak bohatý, že Francie ještě dlouho pracovat může k jeho vybudování. Když prezident Fallières opouštěl slavnost odhalením pomníku Waldecku-Rousseauovi a krácel ke svému povozu, udála se malá epizodka. Asi 30 mladíků počalo totiž pískati a křičet: „Pryč s Falliersem!“ „Ať žije král!“ Několik jich bylo zatčeno.

(Sněmovna.) Z Paříže, 7. července. (K. k.) Socialistický poslanec Sixte-Quenin podal návrh na amnestii. Min. předseda Briand vyzval sněmovnu, aby jej zamítla, poněvadž jej považuje za neoportunní. Návrh byl zamítnut 420 proti 108 hlasům.

(Senát.) Z Paříže, 7. července. (K. k.) Senát zvolil finanční komisi. Předsedou komise byl zvolen Rouvier, hlavním zpravodajem Potier. Senát schválil sněmovnou přijaté zákonné osnovy, jimiž schvaluje se dne 10. října 1907 v Haagu podepsaných 12 mezinárodních smluv o mezinárodních konfliktech.

Ze Španěl.

(Barcelonské události ve sněmovně.) V poslanecké sněmovně promlouval radikál Emilian Iglesias o událostech v Barceloně a prohlašuje, že hnutí bylo vyvoláno nejapností úřadů. Řečník vytýká vládě, že použila veřejné moci a že avéřila provedení procesu vojenským soudům. Nebylo ničeho, co by se podobalo spiknutí za účelem příprav revolučních. Akta — praví řečník — neobsahovala žádného indicia proti Ferrerovi, jehož proces byl proveden a ukončen vládou, která jediné a pouze je zodpovědná. Ministr vojenství zasazoval se vše o vojenské soudy, které nejsou přístupny žádnému jinému vlivu, nežli vlivu svého citu pro právo a zákon. Na to byla schůze skoučena.

Z Argentiny.

(Varování před vystěhovalectvím do Argentiny.) V Argentině dostoupilo pronásledování dělnictva vrcholu. Ke všemu tomu věznění, masakrování a vypovídání nepohodlných živlů přijalo národní shromáždění tak zvaný „zákon ohledně sociálního pořádku“, který obsahuje neobyčejně krutá ustanovení proti dělnickému hnutí. Dle § 1. tohoto zákona, který, mimochodem řečeno, ihned vstoupil v platnost, zakazuje se vstoupiti na argentinskou půdu všem osobám, které jednak byly odsouzeny, jednak by mohly býti (!) odsouzeny pro zločiny, na něž argentinský trestní zákonník ukládá tělesný trest. Vstup zakázán je také těm osobám, které propagují násilné útoky na veřejné úředníky anebo vládní zařízení. Kdo takovýmto osobám napomáhá, vysazuje se těžkému trestu; kdo by přes tento zákon do země vstoupil, bude okamžitě vykázán, v případě opětování se